

Time: 3 Hours

Marks: 100

Note: 1. **All** questions are **compulsory**.

2. **All** questions carry **equal** marks.

1. Attempt **any two** of the following
  - a) Explain the neglect of rural development.
  - b) Explain the present status of rural development.
  - c) Explain the factors of rural and urban regional imbalances.
2. Attempt **any two** of the following
  - a) Explain the reasons for the decline of co-operatives.
  - b) Discuss the positive impact of co-operation on rural development
  - c) Suggest the remedial measures plan for the decline of co-operation.
3. Attempt **any two** of the following
  - a) Explain the impact of land acquisition on rural development.
  - b) Explain the Consequences of Special Economic Zone.
  - c) Discuss on “Shrinking of agricultural land”.
4. Attempt **any two** of the following
  - a) Explain the impact of water pollution on humans.
  - b) Explain the causes of water pollution.
  - c) Suggest remedial measures to control water pollution.
5. Write short notes on **any two** of the following.
  - a) Five Year Plan and Rural Development
  - b) Importance of Co-operative
  - c) Project affected people movement
  - d) Types of Co-operative Societies

*****

मराठी रूपांतर

(वेळ: ३.०० तास)

गुण: १००

सूचना: १. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा

- अ. ग्रामीण विकासाकडे झालेले दुर्लक्ष स्पष्ट करा.
- ब. ग्रामीण विकासाची सद्य स्थिती स्पष्ट करा.
- क. ग्रामीण व शहरी प्रादेशिक असमतोलाचे घटक स्पष्ट करा.

२. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा

- अ) सहकाराच्या अवनतीची कारणे विषद करा.
- ब) सहकाराचे ग्रामीण विकासा वरील सकारात्मक परिणामांची चर्चा करा
- क) सहकाराच्या अवनतीवर उपाय योजना सुचवा.

३. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा

- अ) भूसंपादनाचे ग्रामीण विकासावर झालेले परिमाण स्पष्ट करा.
- ब) विशेष आर्थिक क्षेत्राचे परिमाण स्पष्ट करा.
- क) "शेत जमिनीची घट" यावर चर्चा करा.

४. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा

- अ) जलप्रदूषणाचे मानवावर होणारे परिणाम स्पष्ट करा.
- ब) जलप्रदूषणाची कारणे स्पष्ट करा.
- क) जलप्रदूषण नियंत्रणासाठी उपाययोजना सुचवा.

५. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर थोडक्यात टिपा लिहा.

- अ) पंचवार्षिक योजना व ग्रामीण विकास
- ब) सहकाराचे महत्त्व
- क) प्रकल्पग्रस्तांची लोक चळवळ
- ड) सहकारी संस्थांचे प्रकार

*****